

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-337-1-7>

СТИМУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ЗЕЛЕНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ У ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ

З 2014 року в Україні відбувається процес «децентралізації» – переміщення владних повноважень та фінансів від державної влади якнайближче до людей – органам місцевого самоврядування. Цей процес дозволив формувати відповідно до положень Європейської хартії місцевого самоврядування значний дієвий і спроможний інститут місцевого самоврядування на базовому рівні – об’єднані територіальні громади (ОТГ). Впродовж 6 років реформи утворено 1469 ОТГ, у які добровільно об’єдналися 4882 громад [1].

В умовах завершення процесу децентралізації територіальні громади перетворились із об’єкта управління на суб’єкт управління і за цих умов отримали більше фінансових ресурсів та повноважень що зобов’язує територіальні громади більш відповідально ставитись до соціально-економічного розвитку територій в парадигмі сталого розвитку. При тому більше ресурсів та ширші повноваження вимагають ширшого розуміння не тільки загальнодержавних, але і глобальних процесів.

У 2019 році Україна увійшла у ТОП-10 країн світу за темпами розвитку відновлюваної енергетики, а у 2020 році – у ТОП-5 європейських країн за темпами розвитку сонячної енергетики. За даними НКРЕКП, станом на кінець третього кварталу 2022 року встановлена потужність сектору відновлюваної енергетики України з сонячними установками для приватних домогосподарств (дСЕС) досягла 1385 МВт. У вересні 2022 року кількість сонячних установок приватних домогосподарств сягнула 51 414 [2].

У листопаді 2021 року, під час 26-го Кліматичного саміту ООН (COP26) у Глазго, Україна вкотре підтвердила свої наміри розвивати безвуглецеву енергетику [3]. Ми маємо стати карбононейтральною країною до 2060 року. На цьому шляху кожен мешканець територіальної громади може долучитись до досягнення цілей сталого розвитку шляхом вигідних інвестицій у відновлювальні джерела енергетики. Це дозволить не тільки забезпечити автономність домогосподарств, знизити навантаження на енергосистему а й забезпечити високу дохідність від використання «зеленого» тарифу [4].

Інвестиції у «зелений» тариф та побудова домашніх СЕС першочергово передбачає отримання інвестором-домогосподарством

прибутку. Очевидно, що згенерована енергія є джерелом доходів та підлягає оподаткуванню. Фактично можна виділити 3 ключові аспекти у структурі доходів-витрат від функціонування «зеленого» тарифу:

1. Покриття власного енергоспоживання домогосподарства згенерованою енергією.

2. Отримання доходу від різниці згенерованої та спожитої електроенергії домогосподарством.

3. Нарахування та утримання ПДФО 18% та військового збору 1,5% від отриманого доходу.

Розвиток кожної територіальної громади залежить в першу чергу від податкових надходжень які включають як місцеві податки і збори, так і відрахування від загальнодержавних податків і зборів. При цьому сплачений мешканцями міста чи села ПДФО – вкрай важливий для можливостей територіальної громади, бо станом на кінець 2022 року складає майже половину (49%) податкових надходжень у місцеві бюджети [5].

Перерахований платниками податок на доходи фізичних осіб розподіляється між бюджетами у таких розмірах: 21% – доходи Державного бюджету України; 15% – доходи обласних бюджетів; 64% – доходи бюджетів об'єднаних територіальних громад (з 2023 року). При цьому, ПДФО сплачується там, де зареєстрована компанія-роботодавець а у випадку СЕС за місцем реєстрації мешканця та встановленої домашньої СЕС в межах територіальної громади [6]. Відповідно доходи місцевих бюджетів зростають там, де місцева влада буде стимулювати встановлення та розвиток відновлювальних джерел енергії.

Українці, у яких у володінні є земля, та постійні землекористувачі – фізичні та юридичні особи мають сплачувати за неї податок. Статтею 281 Податкового кодексу України визначено перелік осіб що звільняються від сплати земельного податку [7]. Повноваження щодо встановлення ставки податку на земельні ділянки, нормативна грошова оцінка яких зроблена, закріплені за органами місцевого самоврядування та встановлюється в розмірі не більше 3% від їх нормативної грошової оцінки.

Раціональним (стимулюючим) кроком з боку органів місцевого самоврядування може бути скасування або встановлення мінімальної ставки земельного податку для домогосподарств де вже встановлені, запущені і здані в експлуатацію домашні СЕС. Це дозволить стимулювати інші домогосподарства до переходу на «зелені» технології та впровадження відновлювальної енергетики в парадигмі сталого розвитку. Такі кроки дадуть можливість виконувати найбільш пріоритетні напрямки розвитку енергетики – її екологізацію та декарбонізацію. При цьому зменшення податкових надходжень до

місцевих бюджетів від сплати земельного податку буде з надлишком перекрите за рахунок додаткових надходжень у вигляді ПДФО.

Максимізація енергоефективності, відмова від видобування і використання викопного палива та поступовий перехід на відновлювані джерела енергії дадуть змогу зменшити викиди парникових газів, сприяти сталому розвитку економіки держави, покращити стан довкілля, а, отже, і протидіяти зміні клімату.

Варто зазначити, що широке застосуванням моделей «зеленої» економіки та раціональне використання наявних на території територіальних громад усіх видів ресурсів в парі із збереженням довкілля та реалізацією інноваційних проектів забезпечить досягнення цілей сталого розвитку у короткостроковій перспективі. Тому, в існуючих суспільно-економічних умовах, це має стати прямою компетенцією мешканців територіальних громад.

Список використаних джерел:

1. Постанова Верховної Ради України «Про утворення та ліквідацію районів». Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2020, № 33, ст. 235.
2. НКРЕКП. URL: <https://www.nerc.gov.ua>
3. Конференція Організації Об'єднаних Націй зі зміни клімату 2021 року. URL: <https://ukcop26.org>
4. Закон України «Про альтернативні джерела енергії». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/555-15#Text>
5. Проект «Підтримка децентралізації в Україні» (SALAR International). URL: <https://decentralization.gov.ua/news/16105>
6. Лист ГУ ДФС у м. Києві від 16.11.2015 № 17439/10/26-15-17-01-12 «Щодо податку на доходи фізичних осіб, нарахованого відокремленим підрозділом». URL: <https://ips.ligazakon.net/document/UPR15179>
7. Податковий кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>